

3

Přeživší

Rose Price

Jsem přeživší z Hitlerova holokaustu. Moje rodina, která žila v malém městě v Polsku, byla příjemná a starostlivá. Dávali jsme jeden na druhého pozor. Moji příbuzní žili ve vzdálenosti procházky jeden od druhého, takže když třeba přišlo a schoval jsi se do nejbližšího domu, vždy jsi byl v domě bratrance, tety nebo strýce.

Moje vychování bylo velice ortodoxní. Moje matka do mě vštěpovala, že judaismus je život. Nikdy jsem neznala rozdíl mezi velkými svátky a malými svátky. Svátek byl svátek. I každý šabat byl slavený jako svátek.

Moje matka a babička se začínaly připravovat na šabat již ve středu tím, že pekly *chalu* (chleba). V pátek připravily rybu a kuřecí polévku a udělaly nudle. Odpoledne jsme braly *cholent* - jídlo v jednom hrnci s masem, zeleninou a bramborami - k pekařovi, aby to připravil.

Mívaly jsme speciální koupele a oblékaly se v našich nejlepších oblečeních. Stůl býval připravovaný celý v nádherném lněném plátně a s veškerými stříbrnými přibory, jaké jsme měli.

Čas jídla byl čas rodinný. V páteční večery jsme mívali rybu. Otec přišel domů ze synagogy a recitoval *kiduš*, požehnání přes víno a *chalu*, pak požehnal děti.

V sobotu ráno jsme šli do synagogy. Po službách Bohu jsme se zastavili v pekárně a přinesli domů *cholent*. Všichni jsme seděli okolo babiččina stolu a pochutnávali si na šabatovém jídle.

Nacistický horor

Když převzal Hitler moc, změna přišla rychle. Němci udělali invazi v září 1939. Jednoho dne ve škole krátce po invazi byli všichni judejští studenti zavolaní ve třídě dopředu. Se strážcem vedle sebe nám naše učitelka řekla: "Už do školy nazpět nechod'te, protože jste Judové." Já jsem měla deset a půl roku. Všichni jsme byli absolutně zdevastováni.

Další, co Němci udělali, bylo, že nás vyhodili z našich domů a přinutili nás žít v ghetu. Vzali celé město Judů a dali nás do jedné ulice.

Moje sestra, která je o dva roky starší, a já jsme byly mezi prvními, kteří byli odeslaní. Byly jsme na cestě navštívit babičku, když nás Němci popadli a dali nás pracovat do fabriky na munici.

Byl to horor, protože jsme přešly z teplého domova do mrazivých podmínek a z milujících, objímajících se, líbajících se rodiny k mužovi, který nás pořád bil bičem. Krátkou dobu jsme chodily po večerech k našim rodičům. Ale jednoho dne, namísto toho, aby nám dovolili vrátit se domů, napochodovali nás do lesa. V létě toho roku jsem byla v lese sbírat houby, borůvky a maliny. Nyní jsem byla v tom stejném lese uvězněná ve vězeňském táboře.

Co nám ti lidé dělali, je nepředstavitelné. Je to téměř nepopsatelné. Ráno nás vzbudili, když byla ještě tma. Musely jsme jít ven bez ohledu na počasí a seřadit se po pěti, aby nás spočítali.

Pracovaly jsme celý den ve fabrice. Obsluhovala jsem stroj, který roztahoval kousek hliníku, z asišesti milimetrů do délky nábojnice do pušky. Musela jsem je namazat, naplnit a odnést.

Před invazí byly moje největší odpovědnosti chodit do školy, učit se, přijít domů, pomoci mojí matce s domácími pracemi, dělat nějaké zahradničení a postarat se o moji mladší sestru. Nyní mi bylo řečeno: buď se naučím s tím strojem pracovat nebo zemřu. A musela jsem se učit rychle.

Nějakou dobu jsem plakala až do dne, kdy mi už nezbyly žádné slzy. To se stalo potom, kdy bylo město evakuované a já věděla, že již nikdy moje rodiče nebo rodinu neuvidím. To byl můj poslední den pláče na dvacet pět roků.

Ze začátku jsem se stále modlila. Vstávala jsem ráno a říkala *Modeh Ani* a během dne jsem říkala *Šema* a jen jsem se modlila k Bohu. Jednoho dne jsem se modlila, aby mi Bůh poslal matku, protože jsem byla hladová a stýskalo se mi. Potřebovala jsem matčino objetí namísto bití. Chtěla jsem se vykoupat, protože jsem byla pokrytá špínou a neměly jsme mýdlo. Modlila jsem se a nic se nestalo. Když moje modlitby nebyly zodpovězené, usoudila jsem, že žádný Bůh není.

Koncentrační tábory

Byla jsem přemísťovaná z jednoho koncentračního tábora do dalšího, dokud jsem nebyla poslána do Bergen-Belsen a potom do Dachau. Je pro mě těžko uvěřitelné, že jsem prožila takový horor. Tak hrozné, hrozné věci se děly v Bergen-Belsenu. Byly jsme mučeny. Byly jsme dané do pole a přinucené vykopat cukrovou řepu z téměř zmrzlé půdy našima holýma rukama. Pamatuji si, že moje ruce těžce krvácely.

Měly jsme v táborech mnoho obtížných zkušeností. Jedna stojí nad ostatními jako obzvláště krutá. Jednoho dne jsem pracovala na poli vykopávajíc cukrovou řepu a tou dobou jsem byla už více jako zombie, protože jsem byla v těchto podmínkách po několik roků. Rozhodla jsem se, že ukradnu cukrovou řepu a sním ji. Byla jsem rozhodnutá, že ten večer mě nebude bolet břicho.

Všechno, co jsme dostávaly, byl asi šest milimetrů tlustý kousek chleba - z 80% piliny - a šálek kávy. To bylo naše jídlo na dvacet čtyři hodin. Zjevně toto byl stěžejní dostatek jídla na přežití, nehledě na to, aby to ještě pomohlo někomu pracovat v extrémním chladu.

Když mě strážný chytil, dostala jsem tak hrozné bití, že i dnes, když o tom mluvím, tak ještě cítím devíticásé důtky na mých zádech a na mé tváři a okolo mého těla a trest pověšení za ruce - všechno proto, že jsem ukradla cukrovou řepu.

To studené počasí samo zabilo mnohé z nás, protože jsme nebyly pořádně oblečené. Stávaly jsme celé hodiny v řadě, bez ohledu na to, jak hluboký byl sníh, polonahé a bez bot.

Jednou, když jsme byly seřazené, byly jsme zcela svlečené pro experiment, aby se vidělo, jak dlouho to vezme, než naše krev zmrzne. Dodnes, když jsem v chladném počasí a moje prsty na ruce i na chodidlech zcela znečitliví, tak si vzpomenu na čas, kdy moje tělo začalo mrznout. Jediným důvodem pro to, že jsem ten experiment přežila, bylo to, že na mě padlo několik lidí a jejich těla mi udržovala teplo.

Ve stejný den, kdy jsem řekla, že není žádný Bůh, jsem se rozhodla, že přežiji. Když jsem přežila, přičetla jsem si to plně jako moji zásluhu. Později jsem si uvědomila, že to musel být panující, kdo to udělal.

Ale byly dny, kdy jsem si myslela, že nepřežiji. Když jsme byly na cestě do Dachau nebo když byl bombardovaný vlak. Když jsme běžely do lesa, abychom byly pryč od vlaku, myslela jsem si: *Tak to je konec. Udělala jsem už dost kulek. Ať použijí ty kulky pro mne.* Usmrcení vypadalo lépe, než život.

Kdysi, když jsem byla ještě v táboře v mém rodném městě, přecházela jsem s někým přes pole a smála jsem se. Za přestupek smíchu mě Němci dali do žumpy na dvacet čtyři hodin. Musela jsem stát na špičkách celou dobu, abych se neutopila. Nebylo mi v té době víc, než dvanáct roků.

Další obtížný čas přišel, když moje sestra, která byla ve stejném táboře, dostala tyfovou horečku. Byla posledním žijícím členem mé rodiny a já si nemyslela, že bych mohla pokračovat dále, kdybych ji ztratila také. Strážní pravidelně přicházeli, aby zkontrolovali, kdo byl nemocný. Pak je vzali ven a nechali je zmrznout. Lehla jsem si na sestru, abych ji ochránila a když řekli lidem, aby zvedli ruce a ukázali, že jsou zdraví, zvedla jsem moje ruce namísto jejích.

Vybraná pro zastřelení

Dvakrát jsem byla vybraná na zastřelení. V obou případech, když strážní odemkli řetěz, tak jsem utekla. V druhém případě jsem narazila do strážného. Utíkala jsem tak tvrdě, že jsem se od něho odrazila. Ale on mě neviděl. To mohlo být jediné od Boha. Kdyby mě viděl, zastřelil by mě sám. Podívala jsem se na něho a pak utekla do zalesněné části tábora.

Když jsme byly konečně vysvobozené v květnu 1945, byla jsem plná neodpuštění za to, čím jsem prošla. Vášnivě jsem Němce nenáviděla. Neodpuštění doslova otrávil moje tělo, což způsobilo, že jsem potřebovala 27 operací.

Hledala jsem někoho, kdo by byl ochotný hodit bombu na Německo a Polsko. Ztratila jsem celou rodinu kromě mé sestry a jedné tety - téměř sto příbuzných.

Můj nový život

Potom, kdy jsem byla propuštěná, přijela jsem do Ameriky, vstoupila do manželství a měla děti. Tak mnoho, jak jsem nenáviděla Boha, tak jsem se stala aktivní v tradiční synagoze. Moje děti se potřebovaly učit o judaismu, ale já jsem je učit nemohla, protože jsem byla uvnitř mrtvá. Sociálně jsem byla nejlepší Judejka. Byla jsem aktivní v pomoci vybudovat hebrejskou školu. Dokonce jsem se vypracovala tak, že jsem se stala prezidentkou ženské skupiny.

Kdyby se mne tehdy někdo zeptal: "Věříš Bohu?" Řekla bych: "Ne." Dokonce i dnes mnoho rabínů nevěří Bibli a velmi málo jich věří Bohu. Ale já jsem věřila, že mám udržovat moji judejskou identitu a tradici.

Moje dcera věří v Ježíšovi

Jednoho dne ke mně přišla moje náctiletá dcera a řekla mi to nejhorší, co bych si mohla představit. Řekla mi: "Mami, já věřím v christovi Ježíšovi - a on je judejský mesiáš."

Málem mě ranila srdeční mrtvice. Řekla jsem jí, co Ježíš christos udělal její rodině a proč ona nemá mnoho strýců a tet. Nacističtí strážní mi říkali znovu a znovu, že protože jsem zabila Ježíše christa, on mě nenáviděl a dal mě do táborů, aby mě zabil.

Když jsem měla sedm nebo osm roků, v Polsku mě kněz udeřil po hlavě křížem, protože jsem udělala "zlo" tím, že jsem šla po chodníku před jeho kostelem.

Takže aby moje dcera věřila v Ježíšovi christovi, to bylo smrtící. Vyhodila jsem ji ven. Nemohla jsem nechat tohoto nepřítele žít v mém domě. Když se šel můj muž na ni podívat do domu, kde bydlela, stal se věřícím taky. Ten dům byl používán jako místo pro dosahování k Judům.

Moje mladší dcera stále chodila do soukromé hebrejské školy. Ale tak nějak jsem věděla, že se tajně stala mesianickou věřící, a já jsem ji za to zbila, i když si nepamatuji, že jsem to udělala.

Potom, co můj muž přijal panujícího, přišel domů a začal mi číst 31. kapitulu Podobenství. Já jsem nevěděla, co je 31. kapitola Podobenství, ale když mi řekl, že i on uvěřil, stal se pro mne také zrádцем. Rabín s ním nemohl nic udělat, byl velmi tvrdohlavý.

Byla jsem připravená opustit rodinu, ale nemohla jsem. Přítel právník mi řekl: “Když opustíš dům, úřady tě dají do vězení za opuštění tvých nezletilých dětí.”

Ztratila jsem moji první rodinu za Hitlera a nyní jsem měla ztratit moji druhou rodinu, všechno kvůli tomuto Ježíšovi. Byla jsem připravená setkat se s Ježíšem a zabít ho.

Zkusila jsem všechno možné, abych dosáhla k mým dětem. Poprvé jsem jim řekla o koncentračních táborech. Prosila jsem je. Přemlouvala jsem je, aby odmítly tohoto nepřítele Judů. Po dva tisíce roků jsme byli pronásledováni, protože tento muž byl údajně mesiáš. Řekla jsem jim všechno, co jsem zjistila, a nic nepomáhalo.

Od doby, kdy se můj muž stal věřícím, trval na tom, že moje dcera přijde nazpět domů. Neustále mi svědčili. Nacházela jsem moji judejskou Bibli otevřenou a na ní malé kousky papíru s verši písma. Nevěděla jsem, že to byly verše písma, protože jsem Bibli neznala.

Jdu za rabínem

Běžela jsem k rabínovi. Ten mi říkal jiná písma, s kterými jsem měla rodinu vyzvat. Jako odpověď mi dali pět navíc.

Na naléhání mé rodiny jsem se rabína zeptala na Isaiaho 53. kapitulu. Ten řekl: “To žádný Juda nechte, obzvláště ne judejská žena.” Takže jsem to neměla číst. Totéž bylo s Psalmem 22. Je asi 328 prorocství o příchodu trpícího příslušujícího mesiáše. Ptala jsem se rabína na téměř všechny z nich. Nakonec mi rabín řekl, ať už nechodím do synagogy, protože jsem mu přečetla Isaiaho 53. kapitulu.

Stále jsem křičela, ječela a plakala: “Pomoz mi! Já tou cestou nejdu. Co ode mne chceš? Ty mi říkáš, že moje rodina je mrtvá, protože věří v Ježíšovi, ale moje jídlo se mi ztrácí. Kdo jí to jídlo? Proč mám tolik prádla na praní? Jestli jsou všichni mrtví, tak proč se to děje? Pomoz mi!”

Odpověděl jen: “Ne. Už ti nemohu pomoci.”

Tak jsem se začala vytrácet dolů do suterénu a četla jsem Nový kovenant v zamčeném pokoji. Napřed jsem četla Matouše a to mi ukázalo, že Ježíš byl jemný člověk. On nebyl zabiják mého lidu, ale velice jemný člověk. Potom jsem začala přemýšlet o tom, čemu jsem věřila.

Šla jsem k dalšímu rabínovi pro pomoc, ale ten mi řekl: “Podívej se, já ti nemohu pomoci, protože Bibli moc nečtu.”

Milionář

Krátce po tomto setkání jsem šla na večeři v domě Artura DeMosse. Pan DeMoss byl bohatý christianský podnikatel, který otevíral jeho dům jednou za rok pro dosahování k Judům. Zeptal se mne, jestli mi nebude vadit, když se za mne pomodlí. Řekla jsem mu: “Mně je jedno, jestli se postavíš na hlavu. Je to tvůj dům.”

Namísto toho, aby se postavil na hlavu, se začal modlit. Judové při modlitbě nikdy nezavírají oči, ale najednou jsem zavřela oči a řekla velice prostou modlitbu: “Bože Abrahama, Isaaka a Jakuba, jestli je to pravda, jestli ten, o kom říkají, že je tvůj syn, a ty máš syna a on je opravdu mesiáš, OK. Ale otče, jestli není, zapomeň, že jsem k tobě mluvila.” To byla první modlitba, kterou jsem se modlila od roku 1942. Cítila jsem, jak se z mých zad odvalil ten největší kámen. Poprvé od války jsem plakala a cítila se tak čistá. Věděla jsem, že je reálný a já ho udělala *mým* mesiášem.

Když ti, co přežili holokaust se na mne zlobí, kvůli tomu že jsem mesianická Judejka, tak jim jen ukazuji lásku, protože vím, jak se cítí. Nehádám se s nimi.

Berlín volá

Jednoho dne mi zavolal Sid Roth. Právě mu zavolal jeho přítel, pastor velkého shromáždění vyvolaných v Berlíně: “Chceme pronajmout největší koloseum v Berlíně - to, které používal pro jeho setkání Hitler - a hledáme mesianické Judy, aby se zapojili do akcí, které jsme naplánovali.”

Sid řekl: “Mám tu perfektní osobu,” myslel mne. Ale když mi zavolal, odmítla jsem.

Když jsem opouštěla Německo, přísahala jsem, že se vůbec nikdy do této prokleté země nevrátím. A on mě tady žádá, abych jela nazpět do Německa. *Jak to může udělat?* Šest měsíců jsem zápasila s tím, jestli mám jet. Požádala jsem panujícího, aby mě zabil, aby mě vzal domů, ale neposlal mě nazpět, protože ihned, jak jsem se začala modlit, mi přišlo slovo: “Ano, musíš jít nazpět a musíš odpustit.”

Nakonec jsem se vzdala. Jela jsem se svým mužem a čtyřmi dalšími věřícími. Mnozí další přijeli později. Jak jsem řekla, byl to šestiměsíční zápas. Byli lidé, kteří se za mne modlili a postili.

Byla to velká událost. Byl tam velký počet předních christianů, jako Pat Robertson, Demos Shakarian a Pat Boon.

Když jsem vešla do toho kolosea, ve kterém Hitler řekl, že nacisté budou vládnout světu po tisíc roků, bylo naplněné mladými Němci. Mnozí z nich měli okolo krku Davidovu hvězdu, judejskou hvězdu. Vlály israelské prapory.

Když jsem viděla americké vedoucí, některé z nich jsem znala a viděla Němce mající Davidovu hvězdu a mezusy, přemýšlela jsem, *To není možné*. Pak jsem si pomyslela, *Co tady dělám? Panujícím, co ode mne chceš? Vezmi mne odtud pryč. Já nechci mluvit německy. Dělám toto správně nebo říkám Němcům a světu, že je v pořádku zabít Judy?* Tyto myšlenky mne mučily, dokud jsem nepromluvila.

Konfrontovaná nacisty

V neděli mne zavolali, abych promluvila. Nepamatuji si, že bych říkala věci, které byly vytištěné. Nepamatuji si, že bych mluvila o odpuštění. Ale potom, co jsem skončila můj projev, přišli ke mně nějací lidé, kteří byli těmi posledními na planetě zemi, které jsem chtěla vidět. Byli to bývalí nacisté. Zřetelně jsem požádala, aby nějací bývalí nacisté přišli, abychom se za ně modlili, aby jim bylo odpuštěno. Nepamatuji si, že bych to říkala, ale byli tady a žádali mě, abych jim odpustila. Mohu jim odpustit z tváře do tváře, jak jsem to udělala z podia?

Tehdy jsem si uvědomila, že jsem mluvila o odpuštění. Jeden z těch, kteří přišli dopředu, byl strážný z Dachau. Býval vedoucím pro tresty. Když přišel a představil se, moje tělo se scvrklo bolestí, jak poklekl. Prosil mne, abych mu odpustila.

Jsem věřící, ale lidé nemohou pochopit, co jsem zažila v Dachau a Bergen-Belsen. Nedovedou si představit peklo, kterým jsem prošla. Bylo to jen vděčností božského, že jsem byla schopná odpustit těm, kteří přišli dopředu, protože Rose Price jim nemohla odpustit ty krutosti, kterými jsem prošla jako dítě.

Když jsem byla připravená odjet z Berlína, jeden z ex-nacistů, se kterým jsem se modlila za odpuštění, přišel za mnou. Řekl, že potom, co jsem se za něho modlila, měl první celonoční spánek od války.

Ukaž mi sílu

Potom jsem byla v Německu znovu a uvědomila jsem si, že nejsem daleko od Bergen-Belsenu. Věděla jsem, že se tam musím vrátit. Jednou provždy jsem musela Bergen-Belsen pohřbít. Měla jsem s sebou švédský pár, Susan a Garyho, a Němce jménem Otto - všechny věřící.

Musela jsem se zeptat průvodce, kde je hlavní brána. Nepoznala jsem ji, protože všechny baráky byly spálené. Ale věděla jsem, že když mne zavedou na místo, kde bývala hlavní brána, našla bych to místo, kde ty baráky stávaly. Žasla jsem, že ani dnes neroste žádná tráva tam, kde bývaly elektrické dráty. Bez ohledu na to, kolikrát tam trávu zaseli, neroste.

Průvodce mi dal seznam jmen těch, kdo byli v Bergen-Belsenu a já jsem na něm našla sestřino i moje jméno. Byly jsme v posledním transportu z Bergen-Belsenu do Dachau. Všichni ti, kdo zůstali, potom zemřeli na tyfus.

Naříkala jsem a plakala. V jedné chvíli jsem zahulákala na Bergen-Belsen: “Ty jsi zemřel, ale já jsem přežila! Já jsem tady! Já jsem přežila!”

Zatímco jsem hulákala, začala jsem se modlit za záchranu země a aby se Němci naučili mesiášovu lásku a odpuštění.

V jedné chvíli jsem se zeptala: “Panujícím, jak se mám modlit tuto modlitbu na tomto hřbitově, kde se mi toho tolik stalo, tolik nepopsatelného?”

Jak jsem se modlila, ten Němec začal být hysterický. Šla jsem k němu, abych ho objala a on řekl: “Jak se můžeš za nás modlit, když jsme ti toto udělali? Moje rodina v tom byla zapojená. My jsme tě sem dali. Jak můžeš? Ukaž mi tu sílu.”

Pak mě požádal o odpuštění a všichni čtyři jsme plakali a modlili se jeden za druhého a za německý lid.

Musíš odpustit

Jestli cítíš, že někomu nemůžeš odpustit, nemůžeš nenávidět někoho víc, než jsem já nenáviděla Němce. Přišla jsem o žaludek. Měla jsem 27 operací předtím, než jsem přijela do Berlína.

Nenávist má ve tvém těle adresu. Lásky nemůže bydlet v těle s nenávistí. Když jsem se konečně vzdala veškeré nenávisti a začala vcházet láska, něco se uvnitř mého těla stalo. Už jsem více neměla bolest. Neměla jsem operaci od roku 1981, protože panujícím ze mě vyjmul veškerý jed.

Nikdo nezná bolest, kterou jsi prošel ty, a nikdo nezná bolest, kterou jsem prošla já. Ale není žádná omluva pro nenávist. Musíš odpustit. Musíš se vzdát nenávisti.

Ani to není na tobě, abys měl sílu na odpuštění. Nemůžeš udělat nic ve tvé vlastní moci. Musíš jít k panujícím a panujícím ti tu sílu dá.

Komentář Sida Rotha

Jaký druh moci umožnil Rose Price, aby odpustila nacistům, kteří ji mučili a které zavraždili téměř celou její rodinu?

Jaký druh moci umožnil jiné ženě, aby odpustila mužovi šílenému z drog, který zabil jejího muže kladivem? Dělal jsem rozhovor s mužem, jménem Frank Sherry. Ta vdova ho navštívila ve vězení. Když mluvila, držel své oči zahanbeně k zemi. Její nadpřirozené odpuštění udělalo s Frankem to, že obrátil svůj život k Bohu a dnes, potom, co byl podmíněně propuštěný, odevzdal se pro rehabilitaci vězňů skrze stejnou moc.

Tato moc je světící spirit božského. Bůh předpovídá, že přijde den, ve kterém on změní srdce člověka a dá mu nový spirit. “Také vám dám nové srdce a dám nový spirit uprostřed vás a odvrátím srdce z kamene z vaší fleše¹ ...” (Ezechiel 36:26).

Tento nový spirit, který dá Bůh uprostřed nás, nám umožní žít na vyšší úrovni a přemáhat všechny strachy. Kniha Jeremijahu 31:30,33 (v některých verzích 31,34) napsaná stovky roků před narozením Ježíše předpovídá nový kovenant od Boha, který nejen že udělá to, že si Bůh naše hříchy již více nebude pamatovat, ale umožní nám ho znát!

Představ si mít intimitu s Bohem. Můžeš slyšet jeho hlas. Můžeš zažít jeho lásku. Já vím, že je to pravda, protože ho znám. A co on udělal pro mě, touží udělat pro tebe.

Poznámka překladatele

¹Fleš - fonetický přepis anglického slova “flesh” - hebrejsky *basar*, řecky *sarx*. V biblické terminologii nesmírně důležitý výraz - znamená fyzický materiál žijících bytostí (člověka i zvířat). Je to “žijící maso s protékající krví”, jenže ani tato definice není dostatečná, protože v Bibli je s tímto slovem nejčastěji popisovaná duševní (psychická) situace. Tak je to i zde, v tomto verši Ezechiel 36:20.

Tento význam je propojený s definicí v Toře “duše veškeré fleše je její krev” (Levitikus 17:14). Nejčastěji má tedy biblické použití slova *fleš* ‘psychologický’ význam. Často tento výraz *fleš* poukazuje i na příbuzenské vztahy.

V ‘populárních’ českých překladech Bible je většinou nesmyslně zneužívaný výraz “tělo” jako “překlad” slov *basar* a *sarx* (což je *fleš*, ale ‘tělo’ je “soma”) nebo se tyto slova prostě nepřekládají (např. Kol 1:22, 2:11) a takové verše jsou potom upravované podle osobního názoru “překladatele”.